

Voorwoord

Ik houd van theater. Meer nog, het vormde de focus van mijn werkende leven. Ik houd ervan omdat een theatervoorstelling zich nooit helemaal blootgeeft. Ook nooit helemaal kan blootgeven. Theatermakers leggen alles dat zij bezitten aan creativiteit in iets dat, eenmaal uit de repetitieruimte, anderen betekenis geven. In feite maken al die verschillende ogen de voorstelling. De voorstelling die jij denkt te zien, is een van de vele. De toeschouwer naast je heeft de hare, je andere buurman de zijne. Wat je ook over een voorstelling aan slims en moois zegt of schrijft (wat ik lang deed) uiteindelijk ontsnapt die je. Ik heb dat altijd als verrijkend ervaren. Want hoeveel meer zal er dan nog te ontdekken zijn?

De Antoniushoeve heeft iets weg van een voorstelling. Er zijn 'acteurs' (de oude en nieuwe bewoners), er is taal (documenten, artikelen), er zijn beelden (foto's), er is de ruimte (Duivendrecht). Aan het decor (de gebouwen en de tuin) is van alles te zien, van bouwgeschiedenis tot de leefstijl van de bewoners. Ook de Antoniushoeve zal zich nooit helemaal prijsgeven, en dus dachten vormgever Mathilde de Vriese en ik, als het vertellen van een definitief verhaal een vergeefse missie is, laten wij er dan vele verschillende mogelijk maken. Wat wij interessant, grappig, ontroerend of tragisch vonden hebben we daarom op losse kaarten gezet. We hebben de kaarten onderverdeeld in categorieën, maar ze zijn in iedere volgorde te bekijken en te lezen. U kunt uw eigen verhaal 'schrijven'. Waarbij aangetekend dat wij u natuurlijk bewust en vast ook onbewust, een zekere richting induwen. Wat theatermakers natuurlijk uiteindelijk ook doen. Want lees:

Ik maakte kennis met de Antoniushoeve, de boerderij in Duivendrecht die het eigendom zou worden van mijn dochter Lot Sternheim en haar partner Jamie Bedford in een kerstnacht. Illegaal, want ze hadden nog niet de sleutel. Het was er stikdonker en het rook naar onbewoond. Maar mijn zaklamp lichtte ook behang uit dat ooit chique moest zijn geweest en houten panelen geschilderd

Waard om verder te vertellen

Sonja van der Valk

in een statig zeegroen. In dat decor hadden zich levens afgespeeld. Zoals mijn dochter en haar partner nu hadden ooit andere jonge paren een toekomst gezocht in deze boerderij, tenminste al ene Adrianus Bon en Maria Post die in 1889 de eerste steen legden. Voetje voor voetje schuifelde ik door het donkerte en hoorde de boerderij om het verhaal over zijn geschiedenis vragen. De verbouwing begon een paar maanden later. Als vele andere familie en vrienden van Lot en Jamie hielp ik van harte mee. We deden dat lang niet alleen om een zware klus te verlichten. Ik heb voorstellingen altijd op zijn allermooist gevonden als de makers hun bezieling en de creativiteit die daaruit voortkomt, deelbaar wisten te maken, ook hun publiek naar die bron wisten te leiden. Op de Antoniushoeve werken maakte ons deel van een bezielde plan. We wisten niet eens welk plan precies, maar ik denk dat het samen groot afval sjuuwen of muren schilderen ons herinnerde aan het diep menselijke vermogen gezamenlijk iets te creëren. Op de grote en kleine feesten die Lot en Jamie organiseerden vierden we misschien wel vooral dat laatste. De Antoniushoeve gaf ons iets dat het waard was om verder verteld te worden.

Voorwoord

De boerderij toonde voorlopig nog even slechts haar verwaarloosde uiterlijk. Uit de sporen van vroeger zo her en der was weinig af te leiden. Tot een eerste speler in haar geschiedenis zich aandiende: De Stichting Oud-Duivendrecht. Secretaris Ans Quirijnen wilde mijn nieuwsgierigheid graag bevredigen. Ik kwam te weten dat er tot 2010 een boer alleen had gewoond, boer Ferd, officieel Ferdinand van Schaick; dat hij bijna de boerderij was uitgezet, ware het niet dat het dorp in opstand was gekomen; en dat de Antoniushoeve de status van rijksmonument had dankzij de Stichting Oud-Duivendrecht. De toekomstige thuishaven van mijn dochter bleek gefundeerd op de morele verontwaardiging van de inwoners van Duivendrecht en op hun liefde voor het erfgoed van hun dorp. Zij verdienden een eerbetoon.

Lot en Jamie betrokken het zomerhuis van de boerderij, de huurders van de studio's in de voormalige stal volgden snel. Het waren grotendeels jonge professionals uit meerdere delen van de wereld. Rijksbouwmeester Floris Alkemade geeft in zijn utopische denken over vernieuwingen in de woningbouw ruim baan aan het wonen in hofjes: kleine wooneenheden met deels gemeenschappelijke, deels privé ruimtes. Ik realiseerde het me het aanvankelijk niet, maar Mathilde zag het onmiddellijk: de studio's zijn relatief klein. En ja, dat bleek bewust zo gedaan. Lot en Jamie hoopten dat zich rond de twee keukens en de woonkamer een woongemeenschap zou formeren. Dat tikte mijn eigen geschiedenis aan. Geboren in 1952 speelde mijn studietijd zich af tegen de achtergrond van radicale woonexperimenten. Ook ik woonde in groepen, in gekraakte of door vermogende vrienden gekochte stadspanen. Mijn medebewoners en ik dachten zo een politieke daad te stellen: Wij lieten ons niet verlammen in het brave kerngezin, ook nog eens het fundament van het door ons fel bekritiseerde kapitalistische systeem. Aan de leefwijze op de Antoniushoeve koppel ik niet zozeer een politiek doel. Eerder lijken Lot en Jamie en hun huurders het basale menselijke verlangen naar sociale warmte te realiseren – en, dat misschien wel,

Het plezier van samen iets moois maken

kleuren ze alvast met hun leefwijze, hun regels en rituelen, het utopische model van Floris Alkemade in. Niet alleen de geschiedenis van de boerderij viel te beschrijven, ook zijn toekomst.

Mathilde de Vriese bedacht de kaartenbak. Bijna dertig jaar lang maakten zij en ik de meest prachtige boeken, folders, websites, informatiemappen, etc. Zij als grafisch vormgever, ik als bedenker, samensteller, schrijver. Het plezier dat we hadden bij het maken van al dat moois wilden we nog wel eens beleven. En als vroeger, ook nu dacht zij qua vormgeving buiten de lijntjes.

Aan de oude eettafel van boer Ferd beloofden Ans Quirijnen en (inmiddels oud) wethouder van cultuur van Ouder-Amstel, Marian van der Weele wat zij aan kennis, (media)netwerken en financiële middelen bezaten, voor het project in te zetten. En dat hebben ze gedaan. Tot aan een brainstorm met de bewoners van de boerderij toe. Lisette Cuiper-Kolk, een nicht van Ferdinand van Schaick schonk Lot en Jamie al archiefstukken en foto's. Ze had nog veel meer en wist nog veel meer en liet ons daarvan gul profiteren. Huurder Andrea Devoto programmeerde de website. Belangeloos verzorgden Nathalie Browes, ex-hoevebewoner en Leonieke van Dipten, een jonge ex-collega, Engelse vertalingen en de redactie van teksten. Kunstenaar Moussa Seydi zaagde en timmerde de kaartenbakken; ook een oud collega, Tessel Schmidt, maakte een wervend filmpje voor de crowdfunding actie (Zomer 2020). Die onder anderen succesvol was omdat de Stichting Oud-Duivendrecht met verve hun achterban wist te mobiliseren.

Grote en kleine feesten hebben Mathilde en ik helaas niet kunnen geven. Ik hoef niet eens te schrijven waarom: corona. Maar hoort ons applaus voor iedereen die een rol had in ons project. En laten we drinken op alle sociale en creatieve dynamiek dat die honderdvijfentwintig jaar oude boerderij in Duivendrecht dan toch maar teweegbracht.

Wij wensen u net zo'n mooie tocht door de geschiedenis, het heden en de toekomst van de Antoniushoeve als wij hadden.

Sonja van der Valk